

NECATİBEY EĞİTİM FAKÜLTESİ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ ADAYLARININ PROFİLİ

Yrd. Doç. Dr. Alaattin KIZILÇAOĞLU*

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi örnekleminde Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dah'nda öğrenim gören öğretmen adaylarının kişisel bilgilerine, sosyo-ekonomik durumlarına, eğitim süreçlerine ve alanı tercih nedenlerine ilişkin görüşleri dikkate alınarak anabilim dalının geliştirilmesine ve öğrenci niteliklerinin artırılmasına yönelik öneriler geliştirmektir.

2002-2003 öğretim yılının II. yarısında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dah'nda öğrenim gören 765 öğretmen adayı çalışmanın evreni olarak belirlenmiştir. Geliştirilen anket, araştırma evreninin % 96'sı gibi çok büyük bir bölümüne uygulanmıştır. Çalışmada araştırmaya konu olan öğretmen adaylarının verdiği yanıtlar, anabilim dalı toplamı üzerinde frekans dağılımları ile yüzde oranı olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, uygun şekilde tablolaştırılmış ve yorumları yapılmıştır. Bulgulardan hareketle çözüm önerileri sunulmuştur.

Bu araştırma ile öğretmen adaylarının cinsiyet oranlarının birbirine yakın olduğu, genellikle Ege, Marmara ve Akdeniz bölgelerinin genel lise çıkışlı öğrencileri oldukları, kent kökenli ailelerden geldikleri, anabilim dalını alt sınıflarda tercih ettikleri, velilerinin eğitsel profilinin düşük olduğu ve gelir düzeyi düşük meslek gruplarında çalıştıkları tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının genellikle alt gelir grubuna dahil aile çocukları olmaları ve mezuniyet sonrası ciddi bir istihdam sorunu ile karşı karşıya kalmaları, eğitim süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Öğrenci Profili

**THE PROFILE OF CANDIDATES IN
DEPARTMENT OF SOCIAL STUDIES EDUCATION IN
NECATIBEY EDUCATION FACULTY**

ABSTRACT

This paper aims at developing recommendations that would improve the departmental and student quality in the department of social studies education in the Necatibey Education Faculty. This will be done by examining personal information, socio-economic status, educational processes of the students and the reasons why they preferred to attend the department.

The examing group consisted of 765 students who attend the department currently. The questionnaire that was developed applied the 96 percent of the students. The answers of the students evaluated by doing frequency distribution and percentage calculation. The results were shown in tables and interpreted accordingly and some recommendations were presented.

In this paper, it has been found that the rate of male students has been close to that of female students, the students have graduated from normal high schools of Aegean, Marmara and Mediterranean regions, they have originated from families of urban areas, they have preferred their departments at lower grades, educational profile of their parents has been low and the parents have worked with lower incomes. There is a negative effect on educational process of students when they have employment problems after graduations because they are mostly from families of lower income groups.

Key Words: Social Studies, Student Profile

GİRİŞ

Ülkemizde sosyal bilgiler eğitiminin geliştirilmesi; eğitime katılan öğretmen adaylarının kişisel bilgilerinin, sosyo-ekonomik durumlarının, eğitim süreçlerinin ve alanı tercih nedenlerinin saptanması ve gerekli bilgilerin depolanmasından sonra gerçekleştirilebilir. Öğretmen adaylarının uygulanan sosyal bilgiler eğitimi programındaki başarısı kısmen; geldiği çevreye, eğitim gördüğü ilk ve ortaöğretim kurumlarına, ailelerinin

ekonomik durumu ve öğrenim düzeyine, tercih sırasına, alanı tercih nedenine, sosyal bilgilere karşı tutumuna, ders çalışma alışkanlıklarına, barınma durumuna bağlı görünmektedir. Bu hususların aydınlatılabilmesi yukarıda değinilen konulara ilişkin soruların öğretmen adayları tarafından yanıtlanması ve yanıtların değerlendirilmesi ile gerçekleştirilebilir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi örnekleminde sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının kişisel bilgilerine, sosyo-ekonomik durumlarına, eğitim süreçlerine ve alanı tercih nedenlerine ilişkin görüşleri dikkate alınarak profilini ortaya koymak, anabilim dalının geliştirilmesine ve öğrenci niteliklerinin artırılmasına yönelik öneriler geliştirmek bu araştırmanın amacını oluşturmuştur.

YÖNTEM

Araştırma betimleyici nitelikte olup, veriler anket yolu ile toplanmıştır. Çalışmanın teorik boyutunu oluşturmak için, konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, konunun uygulama boyutunda ise anket yoluyla elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenimlerini sürdürmekte olan 765 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, 2002-2003 öğretim yılında adı geçen anabilim dalında öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıflardan seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen 424'ü I. öğretim ve 312'si II. öğretim olmak üzere 736 öğretmen adayı

oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninin %96.2'si örneklem grubuna alınmıştır. Örneklem bu oranla büyük ölçüde araştırmanın evrenini temsil etmektedir. Örneklemin %46.3'ünü kız, %53.7'sini erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak bir kısmı araştırmacı tarafından hazırlanmış, bir kısmı da çeşitli kaynaklardan alınmış uzman görüşüne başvurulduktan sonra son şekline getirilmiş anket formu kullanılmıştır. Söz konusu anket formu; öğretmen adaylarının kişisel bilgilerine, sosyo-ekonomik durumlarına, eğitim süreçlerine ve alanı tercih nedenlerine ilişkin sorular içermektedir. Uygulamalar, 2002-2003 öğretim yılı bahar döneminde Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğretmen adaylarının final sınavlarında gerçekleştirilmiştir. Anket 3-12 Haziran 2003 tarihleri arasında örneklem grubunun tamamına uygulanmış, öğrencilere araştırmanın amacından söz edilmiş ve yanıtlama biçimi ile ilgili bilgi verilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada araştırmaya katılan öğretmen adaylarının verdiği yanıtlar anabilim dalı toplamı üzerinde frekans dağılımları ile yüzde oranı olarak tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

BULGULAR VE DEĞERLENDİRMELER

Araştırmada elde edilen verilerin ışığında konu ile ilgili bulgular ve yorumlar tablolarla birlikte aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Sınıflara ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

SINIF	C İ N S İ Y E T			
	FREKANS (KIZ)	ORAN (%)	FREKANS (ERKEK)	ORAN (%)
1. SINIF	74	45.3	89	54.7
2.SINIF	89	49.4	91	50.6
3. SINIF	76	42.4	103	57.6
4. SINIF	103	48.1	111	51.9
TOPLAM	342	46.3	394	53.7

Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda 2002-2003 öğretim yılında öğrenim gören öğrenci sayısı 765'dir. Bu öğrencilerin %49'u kız, %51'i erkektir. Bu durumda anabilim dalında erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin sosyal bilgiler öğretmenliği alanını tercih etme oranları birbirine, çok yakındır. Ankete katılan öğretmen adayları; 424'ü (%57.6) I.öğretim, 312'si (%42.4) II.öğretim olmak üzere 736 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların %53.7'si erkek, %46.3'ü kız öğrencilerden oluşmaktadır (Tablo 1). Örneklemin %22.1'i 1.sınıfta, %24.5'i 2.sınıfta, %24.4'ü 3.sınıfta ve %29'u 4.sınıfta öğrenim görmektedir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Anne ve Babasının Eğitim Durumu

Mezuniyet Durumu	1.SINIF Frekans		2.SINIF Frekans		3. SINIF Frekans		4.SINIF Frekans		TOPLAM Frekans		ORAN (%)	
	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne
Okur-yazar değil	2	25	5	33	8	37	7	22	22	117	3.0	15.9
Okur-yazar	14	11	6	19	5	8	10	16	35	54	4.8	7.4
ilkokul	75	95	92	94	90	97	89	102	346	388	47.0	52.7
Ortaokul	28	11	33	12	17	11	29	26	107	60	14.6	8.2
Lise	29	14	18	14	31	20	44	28	122	76	16.6	10.3
Yük.Ok-Ünivers	15	7	26	8	28	6	34	20	103	41	14.0	5.5
Lisansüstü	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	0.01	-

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının babalarının %47'si ilkokul, %16,6'sı lise, %14,6'sı ortaokul, %14'ü yüksek okul yada üniversite mezunu olup, %3'ü ise okur-yazar değil diye belirtilen hiç okula gitmemiş, herhangi bir örgün veya yaygın eğitim kurumunu tamamlamadan terk etmiş olanlardan oluşmaktadır (Tablo 2). Öğretmen adaylarının annelerinin %57,2'si ilkokul, %10,3'ü lise, %8,2'si ortaokul, %5,5'i yüksek okul yada üniversite mezunu olup, %15,9'u okur-yazar değildir, Okur-yazar olanların toplamı ise annelerde %84,1, babalarda ise %97'dir.

Günümüzde öğretmenlik mesleğini seçen öğrencilerin anne ve babalarının büyük çoğunluğunun eğitim düzeyi oldukça düşüktür (Küçükömürler, 2000:453). Tablo 2'de görüldüğü gibi örnekleme üniversite mezunu anne oranı %5,5 iken, bu oran babalarda %14'e yükselmektedir. Babalarının eğitim düzeyi bir miktar daha yüksek olmasına rağmen ebeveynlerin eğitim düzeyi düşük olanların çocuklarının sosyal bilgiler öğretmenliği mesleğini seçtiği görülmektedir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Anne ve Babasının Meslek Durumu

	1.SINIF Frekans		2.SINIF Frekans		3.SINIF Frekans		4.SINIF Frekans		TOPLAM Frekans		ORAN(%)	
	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne
Ev Hanımı	-	142	-	159	-	159	-	174	-	634	-	86.8
Çiftçi	23	-	30	-	29	-	36	-	118	-	17.5	-
İşçi	33	3	25	5	23	1	31	3	112	12	16.5	1.7
Serb. Mes.	22	3	29	1	33	4	27	2	111	10	16.4	1.4
İşçi Fin.	25	-	28	3	21	1	23	2	97	6	14.3	0.8
Memur Em.	18	5	19	6	20	8	33	16	90	35	13.3	4.8
Memur	16	3	15	1	18	3	25	2	74	9	10.9	1.2
Öğretmen	7	3	9	3	10	1	17	9	43	16	6.4	2.2
Diğer	3	1	14	-	8	2	7	5	32	8	4.7	1.1

Tablo 3'te sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin anne ve babasının mesleklerine ilişkin bilgiler verilmektedir. Babaların %17.5 çiftçi, %16.5'u işçi, %16.4'ü serbest meslekle meşguldür. Bunun yanında işçi emeklisi babaların oranı %14.3, memur emeklisi babaların oranı %13.3'dür. Halen memur olarak çalışan babaların oranı ise %10.9'dur. Orneklemin annelerinin %86.8 gibi oldukça büyük bir çoğunluğu çalışmamaktadır. Annelerin %2.2'sini öğretmen anneler oluşturmaktadır.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Kardeş Sayıları

KARDEŞ SAYISI	FREKANS	ORAN (%)
Yok	18	2.4
Bir	37	5.0
iki	225	30.6
Uç	211	28.7
Dört ve Üstü	245	J.J.J
Toplam	736	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %2.4'ii evin tek çocuğu durumundadır. Orneklemin %33.3'ünün kardeş sayısı 4'den fazladır (Tablo 4). Aile yapısı, çoğunlukla çekirdek yapı göstermesine karşın çocuk sayısının fazla olması dikkati çeken önemli bir özelliktir.

Ankete katılan öğretmen adaylarının annelerinin %99.2'si,

babalarının %92'si hayattadır. 4 öğrenci annesini, 57 öğrenci babasını, 2 öğrenci hem annesi hem de babasını kaybetmiştir.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Doğdukları ve Ailelerinin İkamet Ettiği Yerleşim Birimine Göre Dağılımı

Yerleşim Birimi	Doğduğu Yerleşim Birimi Frekansı	Oran (%)	Ailelerinin İkamet Ettiği Yerleşim Birimi Frekansı	Oran (%)
Köy-Kasaba	155	21.0	183	24.8
İlçe	281	38.2	239	32.5
İl Merkezi	202	27.4	199	27.0
Büyük Şehir	98	13.4	115	15.7
Toplam	736	100.0	736	100.0

Tablo 5'te sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının doğdukları ve ailelerinin ikamet ettiği yerleşim birimine göre dağılımı yer almaktadır. İlçe, il merkezi ve büyük şehirde dünyaya gelen sosyal bilgiler öğretmeni adayları %79 gibi oldukça büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Söz konusu yerleşim birimlerinde günümüzde ikamet eden ailelerin oranı %75.2'dir. Köy, kasaba gibi küçük yerleşim merkezlerinde dünyaya gelenlerin %21 gibi düşük bir oranda olduğu görülmektedir. Örneklemin günümüzde kırsal yerleşmelerde ikamet eden ailelerinin oranı sadece %24.8'dir. Bu durumda sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının genelde kent kökenli ailelerden geldikleri söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin ailelerinin %79.5'i ev sahibi (585 aile), %20.5'i (151 aile) ise kiracıdır. Anabilim dalında öğrenim gören öğrencilerin ailelerinin yaşadığı yerleşim birimlerinin %57.3'ü ilçe, köy ve kasabalar olduğu göz önüne alındığında bu beklenen bir sonuçtur (Tablo 5).

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Doğdukları ve

**Ailelerinin İkamet Ettiği Yerleşim Biriminin
Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı**

Coğrafi Bölge	Doğum Yerinin Frekansı	Oran (%)	Ailelerin İkamet Ettiği Yerleşim Biriminin Frekansı	Oran (%)
Ege	196	26.6	231	31.4
Marmara	157	21.3	193	26.2
Akdeniz	115	15.6	125	17.0
İç Anadolu	90	12.2	80	10.9
Doğu Anadolu	68	9.2	30	4.0
Karadeniz	64	8.7	45	6.1
G. Doğu Anadolu	41	5.7	32	4.4
Yurt Dışı	5	0.7	-	-
Toplam	736	100.0	736	100.0

Tablo 6'da sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının doğdukları ve ailelerinin ikamet ettiği yerleşim biriminin coğrafi bölgelere göre dağılımı verilmiştir. Gerek doğum yeri gerekse ailelerin ikamet ettiği yerleşim birimlerinin bulunduğu yerin coğrafi bölgelere dağılımında ilk üç sırayı; sırasıyla Ege, Marmara ve Akdeniz bölgeleri oluşturmaktadır. Söz konusu bölgelerden gelen öğrencilerin yüzde payı %74.6'dır. Ege yada Marmara Bölgesi'nden gelenlerin yüzde oranı; İç Anadolu, Doğu Anadolu, Karadeniz ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinden gelenlerin tümünün toplamından daha fazladır. Bu duruma göre, öğrenciler anabilim dalını tercih ederken yakınlık faktörünü göz önüne almışlardır (Tablo 12).

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Ailelerinin İkamet Ettiği Yerleşim Birimlerinin Nüfus Durumu

NÜFUS	FREKANS	ORAN (%)
2.000'den az	106	14.4
2.000-10.000	105	14.3
10.000-20.000	65	8.8
20.000-100.000	169	23.0
100.000-500.000	130	17.7
500.000'den fazla	161	21.8
Toplam	736	100.0

Tablo 7'de örneklemin ailelerinin ikamet ettiği yerleşim birimlerinin nüfus durumları verilmiştir. Buna göre öğrencilerin ailelerinin %28.7'si toplam nüfusu 10.000'den az kırsal yerleşmelerde yaşamını sürdürmektedir. Bu oran şehirsal yerleşmelerde yaşayanlar için %71.3'dür. İlkokulu nüfusu 10.000'i geçmeyen yerleşim birimlerinde okuyan öğrencilerin bir kısmı ortaokul ve liseyi daha geniş eğitim olanaklarına sahip şehirlerde okuduklarını belirtmişlerdir. Bunun bir sebebi de küçük yerleşim birimlerinde ortaokul ve lisenin, dershanelerin ve özel ders alma imkanının bulunmayışı yada yetersiz oluşudur.

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelir Durumu (Haziran 2003 İtibarıyla)

GELİR	FREKANS	ORAN (%)
200 milyondan az	100	13.6
200-500 milyon arası	362	49.2
500 milyon-1 milyar arası	211	28.7
1 milyar-2 milyar arası	52	7.0
2 milyardan fazla	11	1.5
Toplam	736	100.0

Tablo 8'de görüldüğü gibi, Haziran 2003 itibarıyla öğrencilerin %91.5'i 1 milyarın altında gelir grubundaki aile çocuklarıdır. Aylık geliri 1 milyarın üzerinde olan aile oranı ise sadece %8.5'dir. Bu verilere göre öğretmen adaylarının çoğunluğu alt düzeyli gelir grubundaki ailelerden gelmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin kardeşlerinin ancak %27.7'sinin aile ekonomisine katkısı söz konusudur. Annelerin %86.8 gibi oldukça büyük bir çoğunluğu çalışmamaktadır (Tablo 3). Aile bireylerinden çok az sayıda kişinin aile ekonomisine bir katkısı olduğu gözlenmektedir. Bu duruma göre ailelerin gelir kaynakları kısıtlıdır.

Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Mezun Olduğu Ortaöğretim Kurumlarına Göre Dağılımı

Mezun Olunan Lise	Frekans	Oran (%)
Genel Lise	607	82.5
Anadolu Öğretmen Lisesi	59	8.0
Anadolu Lisesi	46	6.3
Meslek Liseleri	6	0.8
İmam Hatip Lisesi	5	0.7
Kolej	2	0.3
Diğer	11	1.4
Toplam	736	100.0

Tablo 9'a bakıldığında sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin %82.5'i gibi oldukça büyük bir oranının Genel Lise çıkışlı olduğu görülmektedir. Anadolu Öğretmen Lisesi çıkışlıların oranı %8, Anadolu Lisesi çıkışlıların oranı %6.3'dür. Meslek Lisesi çıkışlıların oranı ise sadece %0.8'dir. Bu durumda sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının genellikle Genel Lise çıkışlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Anadolu Öğretmen Lisesi çıkışlı adayların düşük bir oranda kalması ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'na öğrenci akışını gerçekleştirememesi, bu alana karşı tutum ve motivasyonun oldukça düşük olduğunun bir göstergesidir.

Tablo 10. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Orta Öğrenimlerini Tamamlamış Oldukları Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

Coğrafi Bölge	Frekans	Oran (%)
Ege	239	32.5
Marmara	183	24.8
Akdeniz	123	16.7
İç Anadolu	72	9.8
Karadeniz	45	6.1
Güney Doğu Anadolu	38	5.2
Doğu Anadolu	36	4.9
Toplam	736	100.0

Tablo 10'a bakıldığında sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin %32.5'i ortaöğretimlerini Ege Bölgesi'nde, %24.8'i Marmara Bölgesi'nde,

%16.7'si Akdeniz Bölgesi'nde tamamladığı görülmektedir. Buna karşın Karadeniz Bölgesi'nde tamamlayanların oranı %6.1, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde tamamlayanların oranı %5.2, Doğu Anadolu Bölgesi'nde tamamlayanların oranı %4.9 olduğu görülmektedir. Ortaöğretimini Ege, Marmara ve Akdeniz bölgelerinde tamamlayanların oranı %74 gibi oldukça büyük bir oranı oluşturmaktadır.

Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin, ÖSS Sınavında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Alanını Tercih Sırasına Göre Dağılımı

Tercih Sırası	Frekans	Oran (%)
1-5	287	39.0
6-10	276	37.6
11-15	109	14.7
16 +	64	8.7
Toplam	736	100.0

Tablo 11, sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin ÖSS'de alanı tercih sıralamasını vermektedir. Öğrencilerin %39'u sosyal bilgiler öğretmenliğini 1.-5' inci tercih arasında göstermesine karşın, %37.6'sı 6.-10'uncu tercih arasında göstermektedir, %14.7'si 11.-15'inci tercih olarak belirtirken, %8.7'si 16-20'inci tercih olarak seçtiklerini belirtmektedirler. Anabilim dalının kaçınıcı tercih olduğu sorusuna verilen yanıtlara göre, tercihlerin alt sıralarda olduğu gözlenmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencileri öğrenim gördükleri programı ilk 5 tercih arasında seçtiklerini belirten öğrencilerin oranının %39 gibi düşük oranda olması sosyal bilgiler öğretmenliği alanına gerekli ilginin duyulmadığını göstermektedir.

Tablo 12. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Alanını Tercih Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Tercih Nedeni	Frekans	Oran (%)
İsteyerek Seçtim	279	37.9
Memleketime Yakın Olduğu için	204	27.7
Tercih Hatası, Rastlantı	99	13.5
Açıkta Kalmamak için	82	11.1
Puanım Başka Yeri Tutmadığı için	72	9.8
Toplam	736	100.0

Tablo 12, sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerini bu alana yönelten etkenleri vermektedir. Öğrencilerin %37.9'u sosyal bilgiler öğretmeni olmayı istediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %27.7'si memleketlerine yakın olması, %13.5'u tercih hatası ve rastlantı eseri, %11.5'u açıkta kalmamak için bu alanı seçtiklerini, %9.8'i puanlarının ancak bu alanı seçmeye yettiğini belirtmişlerdir. Bu durumda gerçekten sosyal bilgiler öğretmeni olmayı isteyenlerin oranının azlığı göz önüne alındığında öğrencilerin %62.1'inin farklı nedenlerle sosyal bilgiler öğretmeni olmayı istedikleri söylenebilir.

Tablo 13. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Balıkesir'de Barınma Yerleri ve Öğrenim Süresince Barınmak İstedikleri Yerlerin Dağılımı

Barınma Yeri	Barınma yeri Frekansı	Oran (%)	Barınmak istediği yerin Frekansı	Oran (%)
Birkaç Arkadaşla Evde Birlikte	424	57.6	461	62.7
Yurt kur	135	18.3	40	5.4
Ailesinin Yanı	57	7.8	82	11.2
Özel Öğrenci Yurdunda	48	6.5	28	3.8
Tek Başına Evde	38	5.2	113	15.3
Misafirhanede	20	2.7	3	0.4
Akraba-Tanıdık Yanı	8	1.1	-	-
Vakıf Yurdunda	6	0.8	9	1.2
Toplam	736	100.0	736	100.0

Tablo 13'te örneklemin barınma durumu ve barınmaya ilişkin istekleri verilmiştir. Öğretmen adaylarının %57.6'sı birkaç arkadaşı ile birlikte bir evi paylaşmaktadır. Öğrencilerin %62.7'si bu tarz barınmayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %18.3'ü devlet yurdunda ikamet etmekte, öğrenciler genellikle hem yurt kur hem de özel öğrenci yurduna barınma açısından sıcak bakmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 14. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Derslerine Çalışma Düzenleri

Çalışma Şekli	Frekans	Oran (%)
Sınavdan Sınava	321	43.6
Düzensiz	230	31.2
Haftalık Plan	103	14.0
Günlük Plan	47	6.4
Aylık Plan	35	4.8
Toplam	736	100.0

Öğrencilerin ders çalışma düzenleri (Tablo 14) araştırıldığında ortaya çıkan sonuçları şöyle sıralayabiliriz: Planlı çalışan öğrencilerin yüzde payı sadece %25.2'dir. Diğerleri sınavdan sınava yada düzensiz çalışmaktadırlar. Örneklemin %40'ı kütüphaneden hiç yararlanmadıklarını belirtmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin %61.1'i (450'si) okuduğu bölümden memnun olduğunu ifade etmiştir. Örneklemin %95.2'si (701'i) mezun olduktan sonra öğretmenlik yapmayı düşündüklerini ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin %88.7'si (653'ü) üniversite sınavına hazırlanırken dershaneye gitme imkanını bulduklarını ifade etmiştir. Bu durum öğrencilerin milli eğitim müfredatıyla yetinmediklerini göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının %74.3'ü öğrenimine devam etmeyi ve alan değiştirmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda 2002-2003 öğretim yılında öğrenim gören öğretmen adaylarından erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin sosyal bilgiler öğretmenliği alanını tercih etme oranları birbirine çok yakındır (Kızlarda %49, erkeklerde %51). Öğrenci velilerinin eğitsel profili düşük olanların çocuklarının sosyal bilgiler öğretmenliği mesleğini seçtiği tespit edilmiştir. Öğretmen adayları genelde çiftçi, işçi, serbest meslek, işçi emeklisi, memur, memur emeklisi ve öğretmen babaların çocuklarıdır. Örneklemin annelerinin %86.8 gibi oldukça büyük bir çoğunluğu ev hanımı olup, öğretmen anne, baba çocuklarının oranının oldukça düşük olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen adayları, genellikle ilçe ve il merkezi gibi kırsal kesime nazaran eğitim olanaklarının daha fazla sunulduğu yerleşim birimlerinde yaşamakta olup, genelde kent kökenli ailelerden geldikleri söylenebilir. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunu Ege, Marmara, Akdeniz bölgelerinin genel lise çıkışlı öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilerin ailelerinin %28.7'si kırsal yerleşmelerde yaşamını sürdürmektedir. Bu oran eğitim imkanlarının daha geniş olduğu şehirselleşmiş yerleşmelerde yaşayanlar için %71.3'dür.

Öğretmen adaylarının alanı tercih profiline bakıldığında öğrenim gördükleri programı ilk 5 tercih arasında seçtiklerini belirten öğrencilerin oranının %39 gibi düşük oranda olması sosyal bilgiler öğretmenliği alanına gerekli ilginin duyulmadığını göstermektedir. Buna rağmen örneklemin %92.7'si üniversite sınavını kazandıkları yıl başka üniversitelerin sosyal bilgiler öğretmenliklerini tercih ettiklerini ifade etmeleri bu alanı seçmelerindeki kararlılık olarak yorumlanabilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği adaylarının %74.3'ü öğrenimine devam

etmeyi ve alan değiştirmeyi düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının dörtte birinin alan değiştirmeyi düşünmeleri üzerinde durulması gereken önemli bir bulgudur. Öğrencilerin önemli bir kısmı alt gelir grubuna dahil aile çocuklarıdır. Büyük bir çoğunluğun barınma, beslenme ve ekonomik problemleri vardır. Fakültemizin fiziksel donanım eksiklikleri de göz önüne alınınca başarı düzeyi istenilen seviyeden uzak kalmaktadır.

Öğrencilerin %18.3'ü devlet yurdunda barınmakta ve kalabalık bir ortamda istedikleri düzeyde çalışmadıklarını, bu durumun başarılarını olumsuz yönde etkilediğini ifade etmektedirler.

Öğrencilerin mesleğin durumu ile ilgili kaygıları, mesleğe girişteki sınav (KPSS) ve atanma problemleri, alanında yeterli bilgiye sahip olamamaları ile ilgilidir.

Sosyal bilgiler öğretmenliğine ilişkin istihdam sorunu programlar daha ikinci mezunlarını verdiği esnada yaşanmıştır. Öğretmen olmayı düşünen lise mezunu adaylar öğretmenlik branşlarını tercih ederken, hangi branşlarda mezunların öğretmenlik mesleğine atanmaları güvenilir ve ihtimali yüksekse o branşı tercih etmektedirler. Tercih sırası ilgi, yetenekler doğrultusunda olmayıp, iş bulma ve atanma garantisinin gölgesinde seyretmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenliği programında istihdam sorunundan ötürü 1., 2., hatta 3. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin bir kısmının tekrar üniversite sınavına girip alan değiştirme fikrini taşıması sorunun ciddiyetini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak geliştirilen öneriler şunlardır:

Necatibey Eğitim fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğu Genel Lise mezunudur. Çok azı Öğretmen Lisesi çıkışlıdır. Anadolu Öğretmen Lisesi

çıkışlı öğrencilere sağlanacak olanaklarla sosyal bilgiler öğretmenliğini tercih etmeleri daha çekici hale getirilmelidir. Eğitim fakültelerine bu öğrencilerin çekilmesi gerekmektedir (Özdayı, 2000:244).

Öğretmenlik, alan ve meslek bilgisinin yanı sıra özveri, sabır ve sürekli kendini yenileme gibi özellikleri gerektiren bir meslektir. Bu nedenle, öğretmenlerin mesleklerinde başarılı olabilmeleri için, mesleklerini severek ve isteyerek yürütmeleri önem taşımaktadır. Ancak yapılan araştırma ve incelemeler, son yıllarda öğretmen yetiştiren kurumlara daha çok idealinde öğretmenlik mesleği olmayan gençlerin girdiğini, yetenekli ve başarılı gençlerin öğretmenlik mesleğine yönelmediklerini, öğretmenlik mesleğinin en son sıralarda tercih edilen ve açıkta kalmamak için seçilen bir meslek haline geldiği ortaya konulmaktadır (Keserlioğlu, 2000:30). Bulgular kısmında örneklemin alanı tercih nedenlerine ilişkin verdiği cevaplar göz önüne alındığında, ÖSYM sınavlarına girecek öğrencilerden öğretmenlik mesleğine ilgisi ve kapasitesi olanlara meslek seçimi konusunda rehberlik yapılarak öğretmenlik mesleğini bilinçli seçmeleri sağlanabilir.

Öğretmen adaylarının kişisel bilgilerinin, sosyo-ekonomik durumlarının, eğitim süreçlerine ilişkin görüşlerinin fakülte idaresi, öğretim elemanları ve öğrenci danışmanlarınca bilinmesinin öğrenci hizmetlerinin yürütülmesi açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. Özellikle araştırmamıza benzer çalışmaların birinci sınıflara uygulanması, öğretim sürecinde karşı karşıya olunacak kitlenin profilini tanıma açısından önemlidir. Benzer çalışmaların, farklı fakülte ve bölümler arasında geniş örneklem grupları ile yapılması önerilmektedir.

Türkiye'de sosyal bilgiler öğretmenliğine ilişkin istihdam probleminin çözülebilmesi için; ilgili fakültelerin, sosyal bilgiler öğretmenliği kontenjanlarını ülke ihtiyaçlarını dikkate alarak önemli ölçüde

azaltarak, **II.** öğretim programlarını ve öğretim üyelerinin yetersiz olduğu anabilim dallarını kapatmaları gerekmektedir. Öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere sosyal bilgiler ve gerekli görülen diğer alanlarda yetiştirilecek öğretmen sayısında 10 yıllık projeksiyona göre bir planlama yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aydın, Bünyamin. (2000), "Öğrencilerin Sosyoekonomik Durumlarının Eğitimi Üzerindeki Etkisi İle İlgili Bir Tespit Çalışması", **IV. Fen Bilimleri Kongresi: Bildiriler**, Ankara, s.642-646.
- Erdem Ali Rıza, Selçuk Şimşek. (2000), "PAÜ Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenliği Seçmelerinde Etkili Olan Faktörler", **II.Uİusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu**, Çanakkale 18 Mart Üniv. Eğt. Fak., Çanakkale, s.475-480.
- Keserlioğlu Teoman, Oğuz Serin, Uğur Serin, Güney Balım. (2000), "Biyoloji Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", **II.Uİusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu**, Çanakkale 18 Mart Üniv. Eğt. Fak., Çanakkale, s.30.
- Kılıç, Mustafa. (2002), "2000-2001 Akademik Yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi I. Sınıflara Kayıt Yaptıran Öğrencilerin Niteliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Cilt:3, Sayı:3, Malatya.
- Kocabaş, Ayfer. (2000), "Buca Eğitim Fakültesi Örneklemine Sınıf Öğretmeni Adaylarının Profili", **II.Uİusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu**, Çanakkale 18 Mart Üniv. Eğt. Fak., Çanakkale, s.469-474.
- Küçükömürler, Saime. (2000), "Günümüzde Öğretmen Yetiştiren Okulları Tercih Eden Öğrencilerin Özelliklen", **II.Uİusal Öğretmen Yetiştirme**

Sempozyumu, Çanakkale 18 Mart Üniv. Eğt. Fak., Çanakkale, s.453.

Özdayı, Nurhayat. (2000), "Eğitim Fakültesinde Okuyan Öğrencilerin Mesleki Kaygılarının Toplam Kalite Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi", **Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**. Sayı: 12, s. 233-248.